

לכ' ועדת ההיגוי לחיים בשותפות

א.ג.נ. שלום רב,

הנדון: המלצה על לימוד משותף והכשרת מורים לחיים בשותפות

כצוות המקדם חינוך לשותפות במשך יותר מעשור, בדרכים שונות שנחקרו ונבחנו לאורך זמן במסגרת הכשרה של אלפי מורים ויישום במאות בתי ספר, אנו סבורות כי שינוי משמעותי בתחום החינוך לשותפות יוכל לקרות אם המשרד ישקיע בשני אפיקים מרכזיים:

1. לימוד משותף בין זרמי החינוך השונים.
2. הכשרת מורים בעלת מרכיב יישומי בכיתה בתחומי החינוך לשותפות, החינוך האזרחי וההתמודדות עם גזענות ועם קונפליקטים.

רקע

צוות קשרים במטח מקדם ערכים ומיומנויות בחברה משותפת באמצעות למידה:

על עצמי:

טיפוח ידע על מרכיבי הזהות האישית של כל אדם, היכרות עם קבוצות השייכות וגאווה בקהילות שאני חלק מהן. זוהי נקודת המוצא של החינוך לחיים בחברה משותפת.

- פיתוח משאבי הוראה אינטראקטיביים ומודפסים לחיזוק תחושה של שייכות וזהות

על האחר:

היכרות עם הקבוצות השונות בחברה בישראל מתוך גישה דמוקרטית, רב-תרבותית. דגם זה מבוסס על למידה בנפרד של כל קבוצה, המנחילה ללומדים ערכים ומיומנויות לחיים בחברה משותפת כגון חשיבה ביקורתית, קבלת האחר, עבודת צוות, אמפתיה בין קבוצות ואקטיביזם אזרחי.

- פיתוח משאבי הוראה אינטראקטיביים המקדמים ערכים ומיומנויות בחברה משותפת (שיפור היחסים וחיים בשותפות בין ובתוך הקבוצות)

- פיתוח והפעלת השתלמויות מורים באמצעותן מטמיעים את משאבי ההוראה, מקבלים משובים מהשטח ומטפחים קהילה לומדת המקדמת חיים בשותפות.

רפלקציה של מורה לדוגמה: "אחת הבעיות הכי קשות היום בכיתה היא חוסר היכולת של התלמידים לקיים תרבות של דיון בכיתה. אני מוצא את עצמי חושב פעמיים אם לפתוח נושא מסוים לדיון או לא, ובטח שאם הנושא הוא שנוי במחלוקת... את ארבע המצגות המיועדות לכיתה ז' עד י' אהבתי מאוד. הן בנויות היטב ובאופן הדרגתי... הרעיון של שימוש במפתחות לקיום דיון מכבד הוא מקסים ונותן הרגשה שיוצאים מהשיעור עם כלי ממשי שיכול להוביל לשינוי בתרבות הדיון בכיתה..."

עם האחר – לימוד משותף:

חברה משותפת מאופיינת בכך שכל חבריה מרגישים בה בבית, זוכים לזכויות שוות וחשים אחריות כלפיה. זוהי חברה סובלנית הרואה ערך בשונות ומבוססת על מדיניות ופרקטיקות היוצרות הזדמנויות ומטרות משותפות.

אודות תוכנית הלימוד המשותף

לימוד משותף מקדם ידע, מיומנויות וערכים לחיים בחברה משותפת באמצעות שותפות בין בתי ספר מזרמי החינוך השונים. דגם זה מבוסס על מפגש לימודי מתמשך בין קבוצות שונות. לימוד משותף מאפשר את המימוש המקיף ביותר של המיומנויות והערכים של חברה משותפת. זאת, מפני שמודל זה מושתת על פעולה משותפת שמחייבת את ההשתתפות הפעילה של כל השותפים מתוך מודעות והכרה באי-שוויון ובאי-הסכמות.

פירוט מסגרת הלימוד המשותף

מנהלי בתי הספר.	מורים.	תלמידים.
-משתתפים בקבוצת מנהלים החווה דיאלוג יהודי-ערבי ולמידה חווייתית, בהנחיה משותפת, יהודית-ערבית.	-משתתפים בהכשרה בהיקף 60 שעות, מוכרת לגמול במסגרת אופק חדש ועוז לתמורה.	-חווים 8 שיעורים משותפים בתחום הדעת, בהוראה משותפת של מורה יהודייה וערבייה.
-לומדים את עקרונות הלימוד המשותף.	-ההכשרה כוללת 30 שעות של מפגשי דיאלוג והדרכה בתחום הדעת בהנחיה משותפת של מדריכה פדגוגית ומנחת קבוצות, יהודייה וערבייה + 30 שעות גמול על יישום הלימוד המשותף בכיתה.	-השיעורים החווייתיים הם חלק מתוכנית הלימודים ומתקיימים פנים אל פנים, באופן מקוון או היברידי, בהתאם לתנאים.
-מובילים יחד את התוכנית הבית ספרית.	-מקבלים משאבי הוראה וכלים להערכה.	-התוכנית כוללת שיעורי הכנה ועיבוד.

לימוד משותף הוכח כמודל יעיל לשיפור יחסי יהודים-ערבים במערכת החינוך ולקידום יעדים חינוכיים ולימודיים.

- לימוד משותף פותח בצפון אירלנד על רקע הסכם השלום בסיום מלחמת האזרחים. תוך עשור הפך לחוק ולמדיניות ממשלתית והתמסד.
- מחקרי הערכה ארוכי טווח שבוצעו לבדיקת מידת האפקטיביות של תוכניות לימוד משותף בצפון אירלנד מצביעים על שינוי חיובי בעמדות כלפי הקבוצה השנייה. גם בישראל הוכח כי **לימוד משותף מקדם סובלנות תוך הפחתת סטריאוטיפים וחששות, למידה פעילה וכישורים רב-לשוניים** (יצחקי, שוהמי וטננבאום, מחקר של המדען הראשי של משרד החינוך).
- כ-3,000 תלמידים, 600 מורים, 180 בתי ספר משתתפים בתוכניות לימוד משותף בירושלים, רמלה, שרון/משולש, עכו וגלבוע, בשותפות עם המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים; מחוזות מרכז, ירושלים וצפון במשרד החינוך; הפיקוח על האנגלית ורשויות מקומיות.

לימוד משותף בשפות
 (אנגלית ועברית/ערבית)
 מתמקד בקידום השפה
 הדבורה ועוסק בנושאים
 כגון: היכרות בין-אישית,
 תחביבים, מוזיקה, היישוב
 שלי, תרבות וחגים.

הנושאים מותאמי גיל
 ומשתלבים בתוכניות
 הלימודים ביסודי, בחטיבת
 ביניים ובתיכון.

הלמידה חווייתית, באמצעות
 משחק ופעילויות תקשורת
 מקרבת, המקדמים
 מיומנויות עבודת צוות,
 כשירות רב תרבותית
 ואמפתיה.

המטה לחינוך אזרחי וחיים
 משותפים והפיקוח על השפות
 במחוז מרכז שותפים לפיתוח
 התכנים ולליווי התוכנית.

דוגמה למשימה לימודית בשיעור משותף באנגלית: חיבור
 פירושים בערבית לרגשות. המשימה מחייבת תקשורת בים
 התלמידות, מקדמת שיח רב-לשוני ביניהן, תוך היעזרות
 בעברית והנכחת הערבית; ובה בעת, מעמיקה את הלמידה
 של המושגים באנגלית.

עדויות משתתפים...

ילמדנו שהילדים בטייבה הם ילדים בדיוק כמונו. למדנו גם שטייבה היא עיר מאוד יפה ויש להם
 בית ספר גדול וצבעוני וחצר גדולה. שהאנשים בטייבה יודעים לארח מצוין. שלא צריך לפחד
 כשומעים אדם שמדבר שפה שאתה לא רגיל לראות אותו ביומיום.. " (תלמידת כיתה ו', השרון); "היה פשוט וואו!
 נהניתי מכל רגע בשיעורים המשותפים, התרגשתי שלמדנו על שלוש הדתות ושהחברים היהודים
 שלי הכירו את החגים שלי ואת האסלאם, והרגשתי טוב שיכולתי לדבר באנגלית עם ילדים שלא
 הכרתי קודם. " (תלמידת כיתה ח', לוד); "התלמידים קיבלו את התוכנית בהתלהבות עצומה. מי
 שלא יוכל להשתתף השנה מפני שאין לנו מקום לכולם התאכזב מאוד. " (מורה, השרון).

אנו סבורות כי הרחבה והעמקה של מודל זה (למידה על עצמי, על האחר ועם האחר באמצעות
 לימוד משותף) ודגש משמעותי על הכשרת מורים בעלת מרכיב יישומי בכיתות תיצור שינוי
 עומק במערכת ותבנה מסד לחיים בשותפות.

בברכה,

ד"ר שני פייס, מנהלת לימוד משותף

ד"ר נועה שפירא, ראש צוות קשרים

